

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1210809/9

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב מאיר קאהן, הרב יעקב מ' שטיינהויז

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד מאיר שכטר ועו"ד גיתית נחליאל)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יוסי הרשקוביץ)

הנדון: פיצויי כתובה הינם חלק מתביעת הכתובה ולא ייפסקו בדרך של שגרה

החלטה

בפנינו בקשת הנתבע לביטול הדיון בתביעת הכתובה. בקשתו מנומקת בכך שהצדדים חתמו לאחרונה על הסכם שאושר בבית המשפט, אשר במסגרתו שילם הנתבע אף עבור הכתובה. וכך נרשם בסעיף 14 שם:

"האישה תרכוש את חלקו של האיש בדירה [...] המהווה איזון משאבים סופי בין הצדדים, וכן תשלום כתובה לאישה. הקיזוז האמור מהווה פסק דין בתביעת הכתובה של האישה בבית הדין הרבני".

בתגובתה, רשמה התובעת כי הדיון בבית הדין נקבע בשני עניינים שונים, כתובה ופיצויים, ואלו שתי תביעות שונות; ובהתאם להסכמת הצדדים, רק נושא הכתובה הגיע לסיומו, ויש לדון עדיין בעניין הפיצויים (תביעה על סך 400,000 ש"ח). לטענתה, בהסכם שבבית המשפט נקבע כי סך הכתובה יקוזז מהתמורה שצריכה התובעת להעביר לנתבע, ברם, לטענתה, לא סוכם דבר לעניין הפיצויים. לכן מבקשת להמשיך לדון בכך.

בתגובתו לתגובתה, טוען הנתבע כי זו טענה של חוסר תום לב של התובעת, העושה כל אשר לאל ידה על מנת להתעמר בנתבע. לטענתו, הוא הסכים להוון זכויות עתידיות שלו כנגד ויתור הכתובה, ומעולם לא טענה התובעת כי היא מתכנת להמשיך ולתבוע פיצויים, וככל שהייתה עושה כן, "אין ספק כי הנתבע לא היה מסכים להסכם נדיב כלפיה". לטענתו, תביעת הפיצויים היא חלק אינטגרלי מתביעת הכתובה.

ובכן, לאחר העיון בעמדת שני הצדדים, בית הדין מחליט לקבל את בקשת הנתבע, לדחות את עמדת התובעת, לבטל את הדיון הקבוע בתיק הכתובה, ולסגור את התיק. ולהלן נמק החלטה זו.

התמונה המצטיירת היא שהצדדים אישרו הסכם בבית משפט, האמור לכסות את התביעות ההדדיות שלהם, ולא העלתה התובעת בשום שלב טענה כי תביעת הפיצויים היא עדיין על הפרק מבחינתה. בדעת בני אדם, וכן הוא על פי הדין (כפי שיובא להלן), תביעת לפיצוי גירושין, היא חלק מתביעת כתובה (ואף לא קיים תיק ייחודי לכך בבתי הדין, אלא תביעה זו היא נספחת לתביעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כתובה), ואין ספק כי כאשר אישה מוותרת על כתובתה או מקבלת דבר-מה תמורתה בהסכם, אזי היא מוותרת אף על תביעתה לפיצוי גירושין.

למה הדבר דומה, לאישה שתבעה כתובה ופיצוי גירושין, ובמהלך הדיונים ויתרה על כתובתה בכפוף לסידור הגט; האם יעלה על הדעת שתהא רשאית להעלות לאחר הגט טענה של "ויתרתי על כתובה אף לא על הפיצוי"? – ודאי שלא תתקבל טענה זו, שהרי אומדנא פשוטה היא שוויתור כתובה כולל אף את תביעת הפיצויים שנספחת לה. וכך אף בנידון דנן.

וליתר ביאור נדון עתה בייסוד המנהג של פיצוי כתובה מקורו והיקפו.

פסיקת פיצוי גירושין אינה פסיקה שבשגרה ושמורה רק למקרים קיצוניים

ראשית יובהר - מה שנהגו חלק מבתי דין לחייב פיצויים תוך כדי הליך הגירושין, הוא רק מנהג, שנוהגים אותו במקרים קיצוניים, וודאי אינו דבר שבשגרה.

בעניין זה, ראו האמור בפד"ר חלק ד (עמוד 372), שכתבו כי אין מקום לדרישת פיצויים לאחר הגירושין, וכי פיצוי גירושין אינם דין אלא רק נוהג, ועשויים להיפסק לפני הגט "לשם סידור האישה לאחר הגירושין", אך אין להם מקום לאחר הגט.

וראו אף מה שכתב הגר"ש קרליץ זצ"ל בספרו עטרת שלמה (חלק א סימן נא):

בקשר לתביעת הנתבעת לפיצויים במקרה של גירושין; תביעה כזאת אין לה מקור בש"ס וראשונים ז"ל ואין מקום לחייב את הבעל לתת כסף ופיצויים אפילו בזמן שהוא דורש את הגט, אם כי כמובן שהאישה יכולה לסרב לקבל את הגט אם אין סבות מכריעות לחיוב קבלת הגט והאישה יכולה לדרוש פיצויים כפי מה שהיא מוצאת לנכון להסכמתה לגט, אבל אין דבר זה נכנס תחת סוג של תביעות שאפשר לדרוש מבית הדין שהבעל יהא מחויב למלאות תביעות אלו, אלא זה תלוי ברצונו הטוב של הבעל, שאם הגירושין אצלו הוא דבר הכרחי אז יסכים לפיצויים בלי תביעה וכלי פסק דין ואין אנו מכירים מנהגים בישראל כאלו להוציא ממון מהבעל שלא מהדין.

ועוד הוסיף שם:

ויעויין שם בדברי הרמב"ם (פרק ט"ז מהלכות אישות הלכה ז') שהביא תקנת הגאונים בכל הישיבות שתהיה האלמנה גובה כתובה אף מן המיטלטלין, ופשטה תקנה זו ברוב ישראל, וכתב הרמב"ם חוץ מכתובת בנין דכרין, שלא מצאנו מנהג ירושתן פשוט בכל הישיבות, לפיכך אני אומר מעמידין אותה על דין הגמרא שאין יורשין כתובת אמן רק מן הקרקע, הרי נראה מדברי הרמב"ם שגם בכתובת בנין דכרין היה מנהגים בבתי דין בישראל שגובין מן המיטלטלין וזה על סמך תקנת הגאונים, אבל היות שלא מצא מנהג פשוט בכל הישיבות, בזה חשש ופסק שלא להוציא ממון ומעמידין על דין הגמרא.

ויעויין שם ברמב"ם (הלכה ח') שכתב כבר נהגו בכל המקומות שידענו שיכתבו בכתובה בין מקרקעי ובין מיטלטלי כו' ובהלכה ט' כתב: הרי שלא כתב כך בכתובה אם היה יודע מתקנת הגאונים גובה ואם לאו או שנסתפק לנו כו' מתיישבים בדבר הרבה שאין כח בתקנת הגאונים לדון בה כו' כדין תנאי כתובה שהם תקנת סנהדרין גדולה עד שנוציא ממון מן היורשים. הרי שגם תקנות מבית דין הגדול של רבותינו הגאונים הקדמונים צריך להתיישב בדבר הרבה עד שנוציא ממון כל שכן במקום שאין זה תקנות ואין זה אפילו מנהגים מרבותינו הראשונים ז"ל או מגדולי האחרונים ז"ל ולכן הדבר ברור שאין מקום לתביעת הפיצויים בנידון דידן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך שהדגיש שאין מקום לשיטתו לתביעת פיצויים כתובה; ונוסף כי ודאי שאף למחייבים בכך בבתי הדין, אין לחייב פיצויים בתיקים שגרתיים וללא מצב קיצוני המצדיק זאת.

פסיקת פיצויי גירושין נועדה לשכנע את האישה להתגרש

ראו מאמרו של הג"ר אברהם שרמן שליט"א, חבר ביה"ד הגדול לשעבר, בקובץ "שורת הדין" (חלק י'), שם ציין שלשה סוגי פיצויים לאישה, וכך כתב:

לסיכום מצינו שלושה סוגי פיצויי גירושין:

א. פיצויים הקשורים לביצוע הגירושין.

ב. פיצויים הקשורים לתחום הממוני רכושי.

ג. פיצויים הקשורים בירידת ערך שער המטבע הרשומה בכתובה.

פיצויים מהסוג הראשון מצינו בספר תעלומות לב, (להגר"א חזן זצ"ל אבן העזר חלק ב' סימן א'), שדן באיש שמאס באשתו ללא סיבה ובא בעלילות שכביכול היא חולה, נבדק הדבר ולא נמצאו דבריו נכוחים, והאישה אינה רוצה להיפרד מבעל נעוריה, וכתב הרב תעלומות לב, שאין זה תקנה לאישה שנחייב אותו במזונותיה, והיא תשב עגונה בודדה וגם הוא ישב לבדו ולא ינצל מהרהורי עברה. לאחר שכל ההשתדלויות שיחזור אליה לא נשאו פרי, ועברו י"ח חודש שאין ביניהם קשר [כמו שכתב הגר"ח פלאג"י זצ"ל בספר חיים ושלוש שלאחר י"ח חודש ראוי להשתדל שיהיה גט בין הניצים]. בנסיבות אלו פסק שבזה יש לבית הדין לחייב את הבעל שיפייס אותה במתן הדמים וליתן לה הגט. ושם בתעלומות לב (ח"ב דף ל"ו ע"ג) הביא הסכמה של בית הדין שבטרבולוס (לוב) על עניין זה, וכתבו הרבנים שההסכמה של בית הדין צדק נאמרה כשאדם מגרש את אשתו ללא סיבה מוצדקת [אלא שכתב שבנכפית או לא ילדה י' שנים או נסמית וכיוצא בזה, דאז מותר לו לגרש ללא כל פיוס ופיצוי כדין תורה], וכשאינן לבעל כל סיבה נראית לעין, ינסו בית הדין לדחות הגירושין זמן בה, שאולי יתפייסו ביניהם, ואם מתמשך הזמן ואין שלום, אזי יחייבו אותם להתגרש ויוסיפו לה שתות על כתובתה.

עיינן שם שהביא תשובות נוספות מהפוסקים בעניין זה, וכתב:

המשותף לכל תשובות אלו שמדברות כשהאיש תובע גירושין בלא עילת חיוב גט ובית הדין מפעיל את "מנגנון" הפיצויים על מנת שהאישה תסכים לבצע את הגט.

ועיינן בכלל הנ"ל בפסק דין בית הדין הרבני נתניה (תיק 823575/7) בנימוקי כב' אב"ד הג"ר מיכאל עמוס שליט"א, שהוסיף בהמשך לדברי הגר"א שרמן הנ"ל:

ומסיק שם כי פנה לכבוד מרן הגאון יוסף שלום אלישיב זצוק"ל לשמוע דעתו ביחס לפיצויי גירושין, והשיב לו שכאשר מדובר בפיצויים שמטרתם להביא את האישה להסכים להתגרש, יש מקום לחייב את הבעל ליתן לאישה בנוסף לכתובתה תוספת פיצויים.

וכעין זה עיינן פד"ר חלק ו' (עמוד 257) ופד"ר חלק ז' (עמוד 111) ופד"ר חלק ח' (עמוד 36) ופד"ר חלק ח'-ט' (עמוד 65).

כך שסברו שפיצויי גירושין נועדו רק כדי לשכנע את האישה להתגרש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וראו אף פס"ד מאת הג"ר חגי איזירר זצ"ל (תיק 835665/1), שכתב מפורשות שתשלום פיצוי אינו עבור נזק שנגרם למבקשת, אלא הוא מנהג או תקנה הקשורים בסיוע לפתרון בכיוון הגירושין.

בנוסף, וביחס למקורות הדין באשר לכך, עיין בשו"ת הרדב"ז (חלק א סימן שכז) שעסק בפסיקת פיצויים לאישה שלא רצתה להתגרש, וכך כתב:

שאלה: ילמדנו רבינו, ראובן נשא את לאה ונשבע ראובן על דעת השי"ת שלא יישא אישה אחרת עליה בחייה, אבל אינו כתוב בשטר הכתובה שנשבע לדעתה ורצונה, ואחר כך הולידו בנים ובנות ונפטרו ולא נשאר לו אלא בן אחד, ועתה לאה היא בת מ"ה שנה וחדל לה להיות אורח כנשים ורוצה ראובן לקחת אישה לקיים מצות פריה ורבייה, והולך לבית הדין שיתירו לו שבועתו כיון שכוונתו לקיים המצווה, ולאה אשתו אינה רוצה לתת לו רשות בשום צד, וגם ראובן אינו רוצה לגרשה מפני שהיא אשת נעוריו ועוד שכתובתה מרובה

[...]

וא"ת מה תקנה יעשה ראובן זה כדי שיוכל לקיים מצות פריה ורבייה? יש לו תקנה שיפייס אותה בדברים שדרך הנשים אשר כגילה להתפייס, כגון להוסיף על כתובתה או לקנות לה מלבושים או להתנות לה שלא יכנוס צרה בתוך הבית עמה וכיוצא בדברים שדרך הנשים להתפייס, ואם לא נתפייסה - אנוס הוא דלאו תרקבא דדינרי יהיב לה כדאמרין התם, הילכך אם לא נתפייסה מתירין לו שבועתו ואפילו עומדת וצווחת דאנוס הוא וכן העליתי באותה תשובה.

הרי שהציע הרדב"ז לתת פיצויים לאישה במקרה מסוים, כשאינה מעוניינת להתגרש מבעלה, ויש לנסות על ידי מתן פיצויים לשכנעה להסכים להתגרש.

כך שלשיטתו, עניין הפיצויים יש לו מקום רק כדי לשכנע את האישה להתגרש.

כן עיין בשו"ת נודע ביהודה (מהדורא תניינא, אבן העזר סימן קב):

ועל פי כל המבואר למעלה נבוא לעובדא דאתי לידן הלכה למעשה, שבא לפנינו האלוף התורני מו"ה פלוני ולפי דבריו האישה אשר לקח היא ילדה לו בנים ומתו ושוב לא ילדה, וזה עשר שנים וקרוב לשמונה חדשים לפי דבריו מיום מיתת האחרון, ולכן עזב את ביתו זו אשתו ונסע ממנה וכתב אגרות מהמבורג שאחר שלא זכה לקיים מצוה זו בחו"ל רצונו לעלות לארץ הקדושה ולקחת אשתו עמו אולי יזכה שם להבנות יחדיו בזרע קיימא והאישה אין רצונה בזה ועל פי זה נתעורר מדנים וכו'.

ושלחתי לאבי האישה הנ"ל והתשובה מאבי האישה היה שבתו מחזקת בחדא מילתא שאם לא ייתן לה סך מסוים כפי רצונה - לא תקבל גט, וגם לארץ ישראל אי אפשר לה ליסע וכו'.

והנה למען האמת והשלום כתבתי דרך פשרה לאבי האישה וליתן יותר מכתובה ותוספת כפי הסך אשר כתבתי, והשיב אבי האישה בזה הלשון, מעשה אצבעותיו וכו' וראיתי מתוכו שאמ"ו וכו' הטריח עצמו למצוא פשר כדי להוציא שניהם יחד ממבוכה כזו, בכך עשיתי את שלי לדבר על לבה דברים המתיישבים, והשיבה בתי כבר גילתה דעתה בזה לשעבר ושאינה זזה מדעתה לפחות לה אף פרוטה אחת. ומעתה אחר שהאישה עומדת על דעתה וכבר כתבתי אטו תרקבא דדינרא יתן ולא שייך בזה שמתרצית לקבל גט

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והרי היא מסרבת וקם הדבר על דת ודין להתיר להאלוף מוהר"ר פלוני לישא אחרת.

הרי שגם הנודע ביהודה הציע לתת פיצוי הולם לאישה כדי שתסכים להתגרש.

ואף בשו"ת ישכיל עבדי (חלק ה' סימן ה'), שעסק באישה שלא נבנתה בזרע של קיימא במשך עשרים שנה, והבעל רוצה להתגרש אלא שתעודות רפואיות שהגישה האישה מצביעות שלאישה אין מניעה מלהתעבר, וכתב שאין לחייב את האישה לקבל גט ללא כתובה ופיצוי.

הרי שאף לדבריו, חיוב זה בא כדי לשכנע את האישה להתגרש.

פסיקת הפיצוי נגזרת מחיוב ודמי הכתובה

וידועים דברי בעל התעלומות לב (חלק ב' אבן העזר עמוד לז סוף סימן א):

אך שאם יראו בית הדין שהבעל איננו שומע בקולם ואחר שיודיעוהו חומר האיסור וידחו אותו מזמן לזמן ובכל זאת הוא עומד במרדו, ובית הדין יבינו בחוכמתם שאי אפשר לשניהם לדור עוד במקום אחד, כי אז כדי שלא להניח האישה עגונה אלמנות חיות, והאיש גם כן שרוי בלא אישה, יזדקקו בית הדין לתת גט בתנאי שמלבד סכי כתובתה נדוניה ותוספת שישלם במעות מדודים בעין עוד זאת יתן לה פיוס שתות נוסף על כתובתה, דרך משל אם כתובתה מאה ועשרים בין הכול ייתן לה מאה וארבעים, וכן על זה הדרך לפי ערך כתובתה, ולמען תהיה לעדה ולמזכרת לדור אחרון כתבנו וחתמנו פה העירה טראבלס המערב יע"א והכל שריר וברי וקיים.

והעולה מדבריו שחיוב הפיצוי הוא כדי לשכנע את האישה להתגרש, ואף עולה מדבריו שהפיצוי נגזר מסך הכתובה, ואין זה חיוב בעלמא ללא זיקה לכתובה עצמה.

וראו אף האמור בשו"ת משפטי עוזיאל (חלק ז סימן צו):

בדורות האחרונים הנהיגו ברוב בתי הדין שבישראל שלא לגרש אישה בעל כורכה בשום אופן, אפילו אם היא אשתו שניה, וכמו שכתבו משם האורחות חיים, ונהגו העולם שלא לגרש אלא מרצון שניהם, וכן כתב הר"ן בתשובה: לא ראינו ולא שמענו אישה מתגרשת בעל כורחה, אולם לאידך גיסא חובה עלינו לדאוג לעיגונא דגברא בכל מקרה שיראו בית דין שאין אפשרות לשלום בין הזוג מסיבת פשיעתה או במקום שהבעל חייב לגרש את אשתו לקיים מצות פריה ורבייה, ולכן מצאו עצה ותושייה לפייס את האישה לקבלת גיטה בהוספה של דמי כתובתה, לפי ראות עיני בית דין, אם אחרי כל זאת תעמוד האישה במרדה וסירובה לקבל גט, מתירים לבעל לישא אישה אחרת עליה אחרי השלשה בידי בית הדין הגט סכום הכתובה ופיצויים לפיוסה, כן כתב הנודע ביהודה ז"ל: והנה למען האמת והשלום כתבתי דרך פשרה לאבי האישה ליתן יותר מכתובתה כפי הסך שכתבתי וכו' וכבר כתבתי אטו תרקבא דדינרא יהיב לה וכו' וקם הדבר על דין תורה להתיר לישא אישה אחרת עליה. עכ"ל. וכן העיד בגודלו גאון בדורנו כמוהר"ר אליהו חזן ז"ל. וכתב תעלומות לב (חלק ב' אבן העזר סימן ב' דף ל"ז) ומזקנים אתבונן דבכגון דא עושים דרך בקשה מהבעל, שיפייס אותה לקבל גיטה מרצונה ומוסיף לה על כתובתה לפי יכולתו. ומעשה היה בעיה"ק ירושת"ו בזמן הגאון מז"ה ז"ל ח"ד בדרא הוא מרן הראשל"צ חיים דוד חזן זצוק"ל וחייבו את הבעל שהיה אמיד בנכסים לפייסה בכפל כתובתה, ועוד אייתי לן מה שכתב מרן הגאון הגדול ראשל"צ יש"א ברכה זצוק"ל דכתב ודווקא באשתו הראשונה דאפילו מזבח מוריד עליו דמעות משתדלים לו דבר יתר על כתובתה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפייסה, אבל באשתו השניה ליכא פיוס רק כתובתה ותו לא (שמחה לאיש ה' אה"ע סימן ה' ד' ל"ג) אולם בבתי דיננו היום נוהגים זאת גם באשתו שניה במסיבות שיראו בתי הדין לעשות זאת לתקנת האישה, ולפי מצב יכולתו של הבעל, כדי שתתפייס האישה לקבל גט מרצונה, ואם לא תתפייס גם בזה מקבלים בית הדין בתור השלשה דמי הכתובה לפי פסק דינם, ומתירים לו לישא אישה אחרת עליה.

את זאת כתבתי לברורה של הלכה זאת דתלמודא ומדברי רז"ל ותקנותיהם.

הרי שגם מדבריו נלמדים העקרונות הנ"ל:

א. חיוב הפיצוי הוא כדי לשכנע את האישה להתגרש,

ב. חיוב הפיצוי נגזר מחיוב הכתובה, וכפי לשונו: "ולכן מצאו עצה ותושיה לפייס את האישה לקבלת גטה בהוספה של דמי כתובתה לפי ראות עיני בית דין [...] והנה למען האמת והשלום כתבתי דרך פשרה לאבי האישה ליתן יותר מכתובתה כפי הסך שכתבתי [...] דרך בקשה מהבעל שיפייס אותה לקבל גיטה מרצונה ומוסיף לה על כתובתה לפי יכולתו".

מן הכלל אל הפרט

בנידון דנן, הוסכם בין הצדדים בבית המשפט כי האישה מוותרת על כתובתה תמורת הטבות שנתן לה הבעל, כאמור בהסכם שבין הצדדים שאושר בבית המשפט. וכך נרשם בסעיף 14 שם:

"האישה תרכוש את חלקו של האיש בדירה [...] המהווה איזון משאבים סופי בין הצדדים, וכן תשלום כתובה לאישה. הקיזוז האמור מהווה פסק דין בתביעת הכתובה של האישה בבית הדין הרבני".

וכפי האמור לעיל, חיוב הפיצוי נגזר מכוח חיוב הכתובה והוא המשך ישיר לה, וכשאינן כתובה אין פיצוי. וכהמשך ישיר לכך, אומדנא פשוטה היא שכשסוכם על תשלום הכתובה, אין ספק שנכלל בכך אף תשלום על תביעת פיצויי כתובה, וויתור האישה על תביעת הכתובה, כולל ויתור אף על תביעת פיצויי כתובה.

אף בפן המהותי נראה שאין בסיס לתביעת פיצוי בנידון דנן

בנוסף, ולמעלה מן הצורך, נבהיר כי אף עילת הפיצוי לא שייכת בנידון דנן.

ואמנם, לא התקיים דיון בכך, אך נראה כי קיים מספיק חומר בתיק כדי להתרשם כי אין בסיס לתביעה זו בנסיבות דנן.

כאמור לעיל, תביעת פיצוי כתובה אינה תביעה בעלת סיכוי בתיק שגרתית, וצריכים להיות נסיבות מיוחדות מאוד, ואף קיצוניות, כדי לחייב בפיצויי כתובה, מה שלא קיים בנסיבות תיק דינן המוכר לבית הדין מתביעת הגירושיין.

וכבר הובהר כי מהותם של פיצויים אלו, אף במקרה שכן נפסקים, הם כדי לשכנע את האישה להתגרש, ברם, בנסיבות דנן, אף שהתביעה נפתחה עוד טרם סידור הגט, אך הטעם הנ"ל לא שייך בנסיבות דנן, שהרי האישה לא רצתה להתגרש חרף החלטת בית הדין לגירושי הצדדים, ורק לאחר שנדחה הערעור שלה בית הדין הגדול, היא הסכימה להתגרש. כך שבנידון דנן אין את עילה החיוב לפיצוי "כדי לשכנע את האישה להתגרש", שהרי רק החלטת בית הדין הגדול מיום י"ז בתמוז תש"פ (9.7.20) בתיק 1226302/1 (1226302/1) "שכנעה אותה" להתגרש, ולא כל דבר אחר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וראו אף האמור בהחלטת בית הדין הגדול מיום י"ז בתמוז תש"פ (9.7.20) בתיק דנן:

למרות כל הקושי להכריז על פירוק בית בישראל שכידוע "מזבח מוריד עליו דמעות", במקרה זה נראה כי פירוק הבית הוא עובדה מוגמרת. בני הזוג גרים בנפרד ומצויים בהליך משא ומתן לגירושין לפני בית הדין במשך כשנה וחצי. תיאור הבעל על חיי הנישואין כמריבה תמידית ממושכת מצביע על 'מאיסות גמורה' מצידו. קשיים אלו לא הוכחו על ידי המערערת, שגם עכשיו היא מצביעה על הצורך בטיפול כדי להגיע לשלום בית. אלא שהצדדים חלוקים מיהו האשם במצב זה.

עצם הטיפול שנעשה במשך שנה וחצי ללא הועיל והודאת האישה כי אכן לא התנהלו חיייהם כשורה, אף שעדיין לא הוכרע מי האשם בכך, מכל מקום הדבר מהווה ברור לטענת 'אמתלא מבוררת' לכך שנוצרה מאיסות גמורה שנבעה מחמת קשיים גדולים בחיי הנישואין. עיין בדברי החתם סופר בתשובתו [חלק ה – השמטות בסימן רג] כי במאיסות גמורה לא נחוצה הוכחה גמורה ועדות גמורה אלא אפילו על פי קרוב או קטן, ואלו דבריו:

"ואשית לטענת בעלת קטטה, כי נראה לי לזה סגי בעדים אפילו שלא בפניה, ואין צריך לזה עדות גמורה דהוה ליה כמו אשתמודעניה (פרק החולץ ל"ט ע"ב) דמסקינן והלכתא גלוי מלתא בעלמא הוא, ואפילו קרוב ואפילו אישה, ומשמע דכל דיני עדות לא בעינן וכו'".

לפיכך התרשמותו של בית הדין האזורי שישנה 'מאיסות גמורה' ואין אפשרות לקיים הליך של שלום בית היה לה על מה לסמוך, ויכול היה לפסוק שעל הצדדים להתגרש.

אף על פי כן בית הדין הסכים לניסיון נוסף של ייעוץ על מנת שלא להחמיץ אפשרות של הצלת הבית מפירוק, אך לאחר דברי היועץ שאין סיכוי לשלום בית בשל התנגדות האב, הרי שברור הדבר שפירוק הבית הוא עובדה מוגמרת. ההליך של ביצוע הגירושין בפועל הוא ההליך ההלכתי הביצועי של הצורך בהפרדת בני הזוג, אך הפירוד הנפשי ואחר כך המעשי ביניהם היה כבר לפני זמן רב. לפיכך יכול היה בית הדין לפסוק שעל הצדדים להתגרש.

כך שאין מקום לחייב פיצוי כתובה כדי לשכנע את האישה להתגרש, כשמתאר בית הדין הגדול כי "הפירוד הנפשי ואחר כך המעשי ביניהם היה כבר לפני זמן רב", וסירובה של האישה להתגרש, היה בנסיבות של "שברור הדבר שפירוק הבית הוא עובדה מוגמרת", כאמור בהחלטת בית הדין הגדול הנ"ל וההליכה לגירושין הייתה צעד מתבקש מאליו בנסיבות התיק.

כך שאף שלא התקיים דיון הוכחות בתיק, נראה מעובדות התיק הפשוטות, כי על פניו, המקרה אינו מצדיק פסיקת פיצויים על פי ההלכה.

למותר לציין כי הצדדים כבר התגרשו ביום ז' באלול תש"פ (27.8.20), כך שהיום ודאי אין תכלית ומטרה לשכנע את האישה להתגרש (אך נזכר כי התביעה הוגשה עוד טרם הגט).

בנוסף, הנתבע כבר פיצה את התובעת בכך שהעניק לה את זכויותיו הכספיות על פי חוק, ואף הוון את חלקה של התובעת במסגרת רכישת הדירה במסגרת ההסכם בבית המשפט (אף שהיה רשאי על פי הפסיקה לשלם לה את זכויותיו בתשלום עיתי במשך שנים רבות), ואף אם היה מקום לתביעת פיצוי (מה שכאמור לא קיים בנדו"ד), הרי שהפיצוי שניתן לה מאת הנתבע, מעקר את זכותה לפיצוי נוסף.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התנהלות התובעת בתיק

כאמור, בתגובתה, רשמה התובעת כי הדיון בבית הדין נקבע בשני עניינים שונים, כתובה ופיצויים, ובהתאם להסכמת הצדדים, רק נושא הכתובה הגיע לסיומו, ויש לדון בעניין הפיצויים (תביעה על סך 400,000 ש"ח). לטענתה, בהסכם שבבית המשפט נקבע כי סך הכתובה יקוּזז מהתמורה שצריכה התובעת להעביר לנתבע, ברם, לטענתה, לא סוכם דבר לעניין הפיצויים. לכן מבקשת להמשיך לדון בכך.

ברם, לצערנו, אף בכך רואה בית הדין לכאורה התנהלות של "התחכמות" מצד התובעת. שהרי, כמתואר לעיל, הצדדים ערכו הסכם בבית המשפט על הסוגיות שמחלוקת, והתובעת לכאורה נתנה לנתבע את התחושה שבכך נגמרות כל התביעות ביניהם, ולא גילתה את אזנו כי היא מתעתדת להמשיך ולתבוע פיצויי גירושין.

וראו אף האמור בהחלטת בית הדין מיום ו' בכסלו תשפ"א (22.11.20) באשר להתנהלות התובעת:

[...] כך שבית הדין דרש וציפה כי סיכומי שני הצדדים יהיו מיוחסים לשתי התקופות הנ"ל, כפי הרשום בהחלטה החלוטה הנ"ל, ואכן, כך נהג הנתבע במסגרת סיכומיו (חילק את סיכומיו לשתי התקופות הנ"ל). ואולם, התובעת בסיכומיה בחרה שלא לנהוג כך, ורשמה בעמוד המקדים לסיכומיה כי "מפאת סד המקום הבלתי אפשרי, לא יכלה התובעת להעלות את טענותיה לעניין המשמורת המשותפת, אשר ממילא אינה אקטואלית כיום, והיא שומרת לעצמה זכות להגישן אם וכאשר תהיה משמורת משותפת". משמעות הדברים היא, שאף התובעת מבינה כי במסגרת החלטת בית הדין הנ"ל, נדרשו ממנה אף סיכומים באשר למצב עתידי של משמורת משותפת, ואולם, היא בחרה שלא להגישן, בטענה כי "שומרת לעצמה את הזכות" להגישם בעתיד.

אף בכך בית הדין רואה על פניו התחכמות מאת התובעת, אשר כנראה "מכינה את השטח", שבמידה והחלטת בית הדין באשר למזונות במצב של משמורת משותפת לא תהא לרוחה, היא תטען כי היא לא הגישה סיכומיה באשר לכך ואף תטען כי הצהירה שתגיש אותם בעתיד.

ואולם, למעשה, כפי המתואר בהחלטות קודמות בתיק, בית הדין כבר "שבע" מהתחכמויות לכאורה מצד התובעת בתיק זה.

כך שבית הדין כבר הביע התרשמותו מהתנהלותה של התובעת בתיק זה, התנהלות הנצפית לצערנו על ידי בית הדין לכאורה כ"התחכמות" לאורך הדרך, וזה מה שנצפה אף בבקשתה זו להמשיך התביעה.

כן ראו האמור בהחלטת בית הדין דנן מיום כ"ז באדר תש"פ (23.3.20) בתיק למזונות ילדים. ואף חויבה התובעת לא אחת בהוצאות משפט במסגרת ניהול התיקים, בשל הטרחת המערכת לחינם.

ודי בתיאורים דלעיל כדי להסיק לכאורה אודות התנהלות מתחכמת ומטריחה של התובעת בתיק זה, ואף התנהלותה בתגובתה זו להמשיך תביעת פיצוי כתובה, נצפית כנ"ל.

לאור כל האמור, הדיון הקבוע בתיק יבוטל, והתיק לתביעת כתובה ופיצויי ייסגר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשלב זה, ולאחר התלבטות, מחליט בית הדין שלא לחייב את התובעת בהוצאות משפט בשל בקשתה/תגובתה להמשך ההליך בתביעת פיצויי גירושין שהטריחה את בית הדין לחינם אף הפעם, ככל ולא נוטרה יותר בכך.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ה' בטבת התשפ"א (20/12/2020).

הרב יעקב מ' שטיינהויז

הרב מאיר קאהן

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה